

OTWARTY DIALOG

**Raport:
System Interpolu wymaga reformy**

Uchodźcy polityczni stają się ofiarami nadużyć systemu Interpolu, który jest wykorzystywany przez państwa autorytarne

Spis treści

1. Wstęp.....	str. 3
2. Wady systemowe Interpolu.....	str. 4
3. Regulamin Interpolu jest sprzeczny z międzynarodową instytucją uchodźstwa.....	str. 5
4. Długotrwała i skomplikowana procedura składania odwołań do Interpolu.....	str. 9
5. Istotne naruszenia praw osób poszukiwanych.....	str. 11
6. Międzynarodowa krytyka mechanizmów Interpolu.....	str. 13
7. Wnioski i rekomendacje	str. 14

1. WSTĘP

Międzynarodowy status uchodźcy nie gwarantuje już ochrony przed prześladowaniami politycznymi. Niedemokratyczne państwa stosują coraz bardziej wyszukane metody represji, wykorzystując mechanizmy Interpolu do tworzenia „pułapek” przeciwko swoim oponentom przebywającym za granicą. Z powodu braków mechanizmów kontrolnych Interpol stał się „wygodnym” instrumentem prześladowania w szeregu spraw karnych o podłożu politycznym. Automatyczne wydawanie „czerwonych powiadomień” dotyczy też osób, którym ONZ i poszczególne państwa udzieliły ochrony międzynarodowej. W efekcie osoby, które otrzymały międzynarodowy status uchodźcy w krajach UE, USA lub Kanadzie, podlegają aresztowaniom podczas przekraczania granicy.

Polityczni uchodźcy spędzają w aresztach wiele miesięcy, a nawet lat, – w a międzyczasie trwają długotrwałe procedury rozpatrywania wniosków ekstradycyjnych i kwestionowania powiadomień Interpolu. Uchodźcy pozostają na międzynarodowych listach osób poszukiwanych nawet wtedy, kiedy sądy odmawiają ich wydania państwom autorytarnym. Nadużycia Interpolu stanowią zagrożenie dla reputacji, zdrowia, a nawet życia aktywistów, polityków, dziennikarzy, a także ograniczają ich swobodę przemieszczania się.

Jednym z najczęstszych sposobów prowadzenia walki przez reżimy autorytarne z przeciwnikami politycznymi stały się oskarżenia o dokonanie przestępstw finansowych i korupcję [\[1\]](#). Znanych jest wiele przypadków, kiedy uchodźcom stawiane były fałszywe oskarżenia o terroryzm, podczas gdy w rzeczywistości oni sami byli ofiarami politycznego terroru we własnym kraju.

Interpol przedstawia siebie jako „organizację demokratyczną, stojącą na straży prawa”. Jednakże większość członków tej organizacji stanowią państwa niedemokratyczne, które łamią zasady praworządności. Spośród 187 państw członkowskich Interpolu (nie licząc Watykanu, terytoriów zamorskich Holandii i Wielkiej Brytanii), według danych Freedom House, 104 państwa „nie są wolne” lub są jedynie „częściowo wolne”.

Artykuł 3 Statutu Interpolu kategorycznie zabrania organizacji jakichkolwiek interwencji lub prowadzenia działalności o charakterze politycznym, wojennym, religijnym lub rasowym. Znaczna liczba przypadków naruszania tej fundamentalnej zasady wskazuje na to, że Interpol nie reaguje na współczesne wezwania szybko i skutecznie. OBWE, PACE i deputowani Parlamentu Europejskiego wielokrotnie dawali wyraźny sygnał państwom członkowskim, że istnieje potrzeba poparcia przez nich reformy Interpolu, jednakże sam Interpol nie przejawia zainteresowania dokonaniem zmian systemowych.

W niniejszym raporcie przeprowadzona została analiza istotnych braków w systemie Interpolu, które pozwalają na nadużywanie systemu w celu prześladowania oponentów politycznych. Skala problemu została przedstawiona na przykładzie znacznej liczby powszechnie znanych przypadków nadużycia Interpolu przez państwa autorytarne, które naruszyły w ten sposób międzynarodowe porozumienia dotyczące praw człowieka, w tym prawa uchodźców. W rzeczywistości podobnych przypadków jest znacznie więcej, jednak wiele z nich nie zostaje nagłośnionych w mediach.

Praca Interpolu jest niezwykle potrzebna z uwagi na wysoki stopień przestępczości i terroryzmu w wielu krajach. Dlatego ważne jest, aby organizacja powołana do walki z przestępczością kryminalną nie była wykorzystywana przez państwa autorytarne jako instrument selektywnego prześladowania z przyczyn politycznych. Mamy nadzieję, że nowy Sekretarz Generalny Interpolu będzie promował dostosowanie zasad działania tej organizacji do międzynarodowych standardów i reguł instytucji uchodźstwa, jak też podejmie współpracę w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi, ONZ, OBWE, PACE i Parlamentem Europejskim.

2. WADY SYSTEMOWE INTERPOLU

• **System Interpolu pozwala praktycznie bez przeszkód zgłosić każdą osobę jako poszukiwaną.** Istnieją dwa podstawowe rodzaje wniosków [2], [3]:

- **„Czerwony alert” (Red Notice):** jest wydawane przez Sekretariat Generalny Interpolu na podstawie wniosku składanego przez dane państwo. To państwo powiadamia wszystkich członków Interpolu o tym, że posiada usankcjonowany przez sąd nakaz aresztowania osoby, i w przypadku znalezienia takiej osoby, zostanie skierowany wniosek o jej ekstradycję. Większość wniosków Interpolu stanowią „czerwone alerty”. Formalnie nie są one „wnioskami o aresztowanie”. Państwo, na terenie którego osoba została znaleziona, samodzielnie podejmuje decyzję: czy dokonać aresztowania tej osoby, czy też nie (choć w większości przypadków osoba jest automatycznie aresztowana). Nie wszystkie „czerwone alerty” stanowią informację ogólnodostępną (państwo może podjąć decyzję o niepublikowaniu powiadomienia na stronie internetowej).
- **„Diffusion” (dyfuzja – informacja przesyłana w celu prowadzenia międzynarodowych poszukiwań na terenie konkretnego kraju – przyp. tłum.)** – państwowe organy policji automatycznie wnoszą dane osoby do globalnej bazy danych Interpolu za pośrednictwem sieci I-Link. Interpol nazywa taki rodzaj powiadomienia „mniej formalnym”. „Dyfuzja” jest wysyłana wybiórczo do określonej liczby państw i nie stanowi informacji ogólnodostępnej.

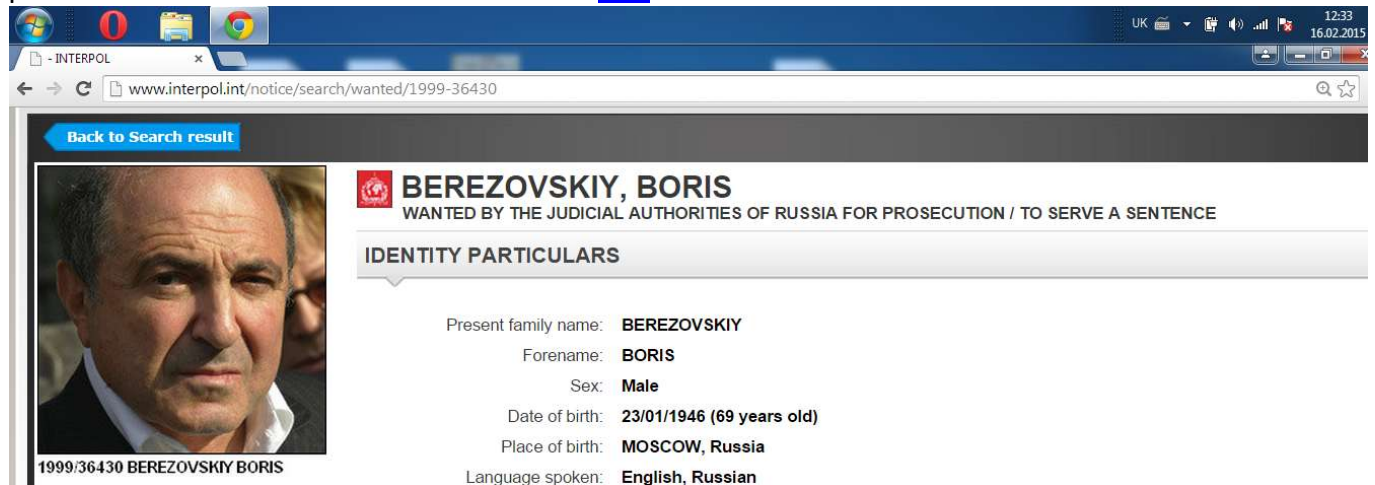
• **System kontroli „czerwonych alertów” jest niepubliczny, długotrwały i niezbyt skuteczny.** „Czerwone alerty” powinny być obowiązkowo kontrolowane przez kierownictwo Interpolu. Formalnie w ramach Interpolu działa Centrum Dowodzenia i Koordynacji Sekretariatu Generalnego (Command and Coordination Centre of the General Secretariat), które ma obowiązek rozpatrzenia każdego wniosku. Jeżeli powstają wątpliwości co do legalności wniosku, Centrum kieruje sprawę do Biura Spraw Prawnych (Office of Legal Affairs), które sprawdza wniosek pod kątem jego zgodności ze Statutem Interpolu. Trudno jest uzyskać informacje na temat działalności Biura. Na przykład Interpol nie przekazał Międzynarodowemu Konsorcjum Dziennikarzy Śledczych informacji odnośnie liczby wniosków, które zostały uznane za umotywowane politycznie. Interpol udzielił odpowiedzi w liczbach względnych: „w przybliżeniu 3 procent”. Na stronie Interpolu także nie ma pełnych danych statystycznych dotyczących tej kwestii, są tylko informacje o tzw. „głośnych sprawach” [4].

Obecna struktura organizacji nie pozwala jej skutecznie i szybko radzić sobie z licznymi wnioskami. Zgodnie z instrukcjami Interpol jest zobowiązany do szczegółowego sprawdzania wniosków pod kątem ich natury politycznej, rozpatrując istotę zarzutów, ogólny kontekst sprawy, zobowiązania wynikające z prawa międzynarodowego i status osoby [5], [6]. Jednakże dość często „czerwone alerty” pojawiają się w bazie danych zanim jeszcze przejdą kontrolę i zostaną zaakceptowane. Nie wszystkie wnioski są oceniane we właściwy sposób. Zdarza się, że w podobnych przypadkach Interpol podejmuje odmienne decyzje. Na przykład rosyjskie wnioski w sprawie poszukiwania ukraińskich polityków **Ihora Kolomojskyego** i **Dmitriya Yarosha** są skutkiem konfliktu wojennego i politycznego z Ukrainą. Interpol odmówił wszczęcia poszukiwań Kolomojskyego, lecz wydał „czerwone alert” w sprawie Yarosha [7]. W ten sposób Rosji po raz kolejny udało się wykorzystać słabość mechanizmów Interpolu dla swoich interesów politycznych.

• **„Dyfuzja” nie podlega systematycznej kontroli przez najwyższe organy Interpolu.** Autorytarne państwa mogą szybko wykorzystać je do prześladowania osób na tle politycznym, pomijając w ten sposób „czerwone alerty”. Rosja wydała m.in. „dyfuzję w stosunku do rosyjskiego aktywisty **Petra Silaeva** i gruzińskiego polityka **Givi Targamadze** [8]. Właśnie z rosyjskiego biura Interpolu został wysłany na Ukrainę wniosek o zatrzymanie performerera **Pawla Ushewetsa**, który jest ścigany po tym, jak przeprowadził proukraiński performance artystyczny w Moskwie [9]. Ukraina odmówiła jego wydania, podając jako powód polityczny charakter zarzutów.

- **Błędy techniczne w bazach danych.** Dane osób poszukiwanych automatycznie trafiają do lokalnych baz i mogą być tam przechowywane nawet wtedy, kiedy Interpol dokona ich usunięcia ze wspólnej bazy (państwa nie zawsze aktualizują swoje bazy). Na podstawie takich wpisów w Polsce i w USA został aresztowany białoruski działacz opozycyjny i uchodźca polityczny **Ales Michalevic**, a w Bułgarii – poszukiwany przez Rosję estoński polityk **Eerik-Niiles Kross**.

Interpol, zrzeszający prawie wszystkie państwa na świecie, pozostaje zamkniętą i niepubliczną organizacją, która nie chce tłumaczyć się ze swojej działalności przed przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego. Dowodem na to, że obecny system jest przestarzały i niemrawy, jest do tej pory aktualny wpis w bazie danych o poszukiwaniu rosyjskiego biznesmena **Borisa Berezovskiego**, który zmarł prawie dwa lata temu – w dniu 23.03.2013 r. [10].

The screenshot shows a web browser window with the URL www.interpol.int/notice/search/wanted/1999-36430. The page displays a wanted notice for **BEREZOVSKIY, BORIS**, who is wanted by the judicial authorities of Russia for prosecution or to serve a sentence. The notice includes a photo of the man and the following identity particulars:

IDENTITY PARTICULARS	
Present family name:	BEREZOVSKIY
Forename:	BORIS
Sex:	Male
Date of birth:	23/01/1946 (69 years old)
Place of birth:	MOSCOW, Russia
Language spoken:	English, Russian

W dniu 28.05.2013 r. ówczesny sekretarz generalny Interpolu Ronald Noble zaznaczył, że „różni komentatorzy” krytykują Interpol za udział w sprawach politycznych i proponują reformy. Jednak zdaniem byłego szefa Interpolu „*ich wiedza na temat tej organizacji oraz jej funkcjonowania jest często niepełna lub całkowicie błędna. Jednak dokładne zapoznanie się z działaniami podejmowanymi przez Interpol w podobnych przypadkach powinno wzmocnić opinię, że Interpol nie wymaga żadnych poważnych reform*” [11]. W odpowiedzi na pismo Fundacji Otwarty Dialog z dnia 18.04.2014 r. generalny doradca Interpolu Joel Soller oświadczył, że organizacja posiada „wystarczające mechanizmy obrony praw człowieka”. Niestety, wyniki naszych obserwacji, dotyczących przypadków nadużywania Interpolu przez państwa autorytarne dowodzą, że sytuacja ma się zupełnie inaczej.

3. REGULAMIN INTERPOLU JEST SPRZECZNY Z MIĘDZYNARODOWĄ INSTYTUCJĄ UCHODŹSTWA

Jedną ze sprzeczności występujących w systemie Interpolu jest to, że posiadanie międzynarodowego statusu uchodźcy w jednym z państw członkowskich tej organizacji w żaden sposób nie wpływa na status osoby poszukiwanej. W szczególności dotyczy to działaczy politycznych i aktywistów pochodzących z państw autorytarnych. Fakt, że wielu z nich otrzymało azyl w krajach UE i USA dowodzi, że w ich ściganiu karnym obecny był element polityczny. Co więcej, wiele z tych poszukiwanych to osoby publiczne, a miejsce ich pobytu jest powszechnie znane. Fundacja Otwarty Dialog nie uważa, że jeśli osoba posiada status uchodźcy, to nie wolno wystawiać przeciwko niej międzynarodowego listu gończego, lecz posiadanie takiego statusu powinno stanowić podstawę do ponownego rozpatrzenia „czerwonego alertu” i uchronienia osoby przed aresztowaniem i wydaniem na wniosek państwa, które ściga go z powodów politycznych.

Obecnie na liście Interpolu nadal znajduje się szereg osób, które otrzymały status uchodźcy [12], m.in.:

Andrey Borodin – znany rosyjski biznesmen, oskarżony o popełnienie oszustw i dokonanie malwersacji na wielką skalę. W 2013 r. otrzymał azyl polityczny w Wielkiej Brytanii.

Ilya Katsnelson – biznesmen, którego działalność jest związana z firmą Mikhaïla Khodorkovskiego. Obywatel USA. Oskarżony przez Rosję o oszustwa, pranie brudnych pieniędzy i nadużycie władzy. Niemcy i Belgia odmówiły ekstradycji Katsnelsona do Rosji, uznając zarzuty wobec niego za „politycznie umotywowane i bezpodstawne“.

Pavel Zabelin – przedsiębiorca, dwukrotnie skazany zaocznie w Rosji pod zarzutem oszustwa. Zabelin oświadczył, że jego ściganie karne przez władze Rosji jest skutkiem jego odmowy złożenia fałszywych zeznań w sprawie YUKOSU (przedsiębiorstwo naftowe, którym kierował Mikhaïl Khodorkovski). Zabelin otrzymał azyl polityczny w Estonii. W 2008 r. Niemcy i Estonia odmówiły Rosji jego wydania. Zabelin otrzymał wizę do Stanów Zjednoczonych, których władze wyraziły zgodę na przyznanie mu statusu uchodźcy politycznego. Pomimo decyzji USA oraz dwóch krajów UE, Zabelin nadal figuruje na liście Interpolu.

Arbi Bugaev – z pochodzenia Czecheniec, otrzymał azyl polityczny w Niemczech. Jest oskarżany przez Rosję o terroryzm i próbę zabójstwa policjanta. Według organizacji pozarządowej „Stowarzyszenie Przyjaźni Rosyjsko-Czeczėskiej” władze oraz grupy przestępcze systematycznie wywierały presję na krewnych Arbi Bugaeva w Rosji, w tym również poprzez stosowanie tortur [13].

Mukhtar Ablyazov – kazachstański polityk opozycyjny i osobisty wróg prezydenta Nazarbajeva. Poszukiwany przez Interpol pod zarzutem oszustwa, nadużycia władzy i fałszerstwa. W 2011 r. otrzymał azyl polityczny w Wielkiej Brytanii. Po zatrzymaniu w dniu 31.07.2013 r. na podstawie „czerwonego alertu” Ablyazov już od półtora roku przebywa w różnych miejscach pozbawienia wolności we Francji w związku z długotrwałymi procesami sądowymi w sprawie wniosków o jego ekstradycję do Rosji i Ukrainy. To właśnie za pośrednictwem tych krajów, które nie podpisały z Francją umowy o ekstradycji, kazachstańskie władze starają się sprowadzić Ablyazova do kraju. Opublikowane dowody spreparowania wniosku ekstradycyjnego w wyniku nielegalnej współpracy Kazachstanu z ukraińskimi i kazachskimi organami śledczymi odbiły się szerokim echem. Według niektórych informacji, Nursultan Nazarbajev wielokrotnie zwracał się do Vladimira Putina z prośbą o pomoc w ekstradycji Ablyazova z Europy [14], [15]. Międzynarodowe organizacje obrony praw człowieka oraz przedstawiciele Parlamentu Europejskiego wielokrotnie wzywali o niedopuszczenie do ekstradycji Ablyazova.

Muratbek Ketebayev – kazachstański polityk opozycyjny, długoletni współpracownik Mukhtara Ablyazova. Kazachstan oskarżył Ketebayeva o "podżeganie do nienawiści społecznej", "wzywanie do obalenia ustroju konstytucyjnego" i "utworzenie grupy przestępczej". W dniu 12.06.2013 r. został aresztowany w Polsce, lecz następnego dnia został zwolniony z aresztu. Władze polskie określiły zarzuty przeciwko niemu jako polityczne i przyznały

Ketabayevowi status uchodźcy. Został on jednak ponownie aresztowany w dniu 27.12.2014 r. w Hiszpanii na podstawie „czerwonego alertu”. W jego obronie wystąpił Urząd Wysokiego Komisarza ONZ do spraw Uchodźców, organizacje obrony praw człowieka i posłowie do Parlamentu Europejskiego. W dniu 15.01.2015 r. Ketabayev został zwolniony, lecz obecnie oczekuje na rozprawę ekstradycyjną

Artur Trofimov – współpracownik kazachstańskiego opozycjonisty Mukhtara Ablyazova. W 2011 r. Rosja ogłosiła wydała międzynarodowy list gończy za Trifimovem w ramach sprawy przeciwko Mukhtarowi Ablyazovowi. Zgodnie z rosyjskim ustawodawstwem ściganie międzynarodowe kończy się w przypadku ustalenia miejsca pobytu osoby poszukiwanej [16]. „Czerwony alert” jest ważny do dziś, pomimo że w okresie od 2011 do 2015 r. Trofimov regularnie informował rosyjskich śledczych o swoim miejscu pobytu. W dniu 04.12.2013 r. Austria przyznała Trofimovowi ochronę uzupełniającą zgodnie z ustawą o statusie uchodźców.

Akezhan Kazhegeldin – opozycjonista kazachstański. Oskarżony o przyjmowanie łapówek, nadużycie stanowiska służbowego i nielegalne posiadanie broni palnej. W dniu 11.06.2002 r. otrzymał odznaczenie Parlamentu Europejskiego "Paszport Wolności", który jest przyznawany osobom prześladowanym z powodów politycznych. Interpol zawiesił poszukiwania Kazhegeldina, lecz w październiku 2002 roku "czerwony alert" został ogłoszony ponownie w wyniku złożenia apelacji przez Kazachstan.

Natallia Sudliankova – białoruska opozycjonistka, którą oskarża się o przywłaszczenie funduszy. W 1999 r. otrzymała azyl polityczny w Czechach.

Chandima Withana/Chandima Withanaarachchi – dziennikarz i redaktor niezależnego portalu informacyjnego ze Sri Lanki. Oskarżany o sfałszowanie dokumentów. Otrzymał azyl z Wielkiej Brytanii. Rząd Sri Lanki nie złożył wniosku o jego ekstradycję.

Osobno należy wymienić osoby, których nazwiska figurują na publicznej liście na stronie internetowej Interpolu. Jednak według dziennikarzy **osoby te mogą znajdować się na liście z powodu zarzutów o charakterze politycznym**. Wśród nich znajdują się [17]:

Akhmed Zakayev – lider nieuznanej Czecheńskiej Republiki Iczkeria, który w 2003 r. otrzymał azyl w Wielkiej Brytanii. Rosja oskarża go o terroryzm, uprowadzenie zakładników i bandytyzm.

Dolkun Isa – oskarżony o terroryzm, jeden z liderów Światowego Kongresu Ujgurów, który walczy o prawa Ujgurów – narodu zamieszkującego Turkiestan Wschodni (obecnie prowincja Chin). Został obywatelem Niemiec.

Igor Koktysh – opozycjonista białoruski, który otrzymał azyl polityczny w Polsce. Władze oskarżyły go o dokonanie "zabójstwa z premedytacją z okolicznościami obciążającymi", za co białoruskie prawo przewiduje karę śmierci.

Dmitry Pimenov – opozycjonista białoruski, któremu przedstawiono zarzut zakłócania porządku publicznego i udziału w akcie wandalizmu. Otrzymał tzw. paszport genewski uchodźcy politycznego w Belgii.

Roman Solodchenko – były partner biznesowy kazachstańskiego opozycjonisty Ablyazova. W 2012 r. otrzymał azyl polityczny w Wielkiej Brytanii. W styczniu 2015 r. został aresztowany na wniosek Ukrainy w ramach zarzutów stawianych w sprawie karnej przeciwko Ablyazovowi i jego partnerom. W mediach zostały opublikowane dokumenty potwierdzające nielegalny wpływ Kazachstanu na działania Ukrainy w sprawie Solodchenki, m.in. strona kazachstańska przygotowywała i korygowała dokumenty dla ukraińskiego śledczego oraz zaproponowała, że zapłaci za usługi zagranicznych prawników w celu doprowadzenia do ekstradycji Solodchenki do Ukrainy [\[18\]](#).

Shahram Homayoun – irański aktywista opozycyjny. Władze Iranu oskarżają go o działania terrorystyczne przeciwko ustrojowi islamskiemu poprzez umieszczenie sloganów na murach i stawianie oporu wobec funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa. Z powodu „czerwonego alertu” nie może opuścić USA.

Dodojon Atovulloev – tadżycki polityk opozycyjny, któremu został postawiony zarzut ekstremizmu i terroryzmu na tle religijnym. W 2001 r. otrzymał azyl polityczny w Niemczech.

Igor Tishkin – były sędzia białoruski oskarżony o nadużycie uprawnień służbowych. Otrzymał azyl polityczny w Polsce.

Należy zauważyć, że nawet decyzje sądu, w tym Europejskiego Trybunału Praw Człowieka o odmowie ekstradycji lub decyzje o udzieleniu azylu nie są dla Interpolu argumentem przemawiającym za

usunięciem danej osoby z międzynarodowej listy osób poszukiwanych. I tak pomimo, że w grudniu 2009 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPC) postanowił, że ekstradycja Igora Koktysha z Ukrainy do Białorusi stanowiłaby naruszenie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka [19], to Koktysh nadal znajduje się na liście osób poszukiwanych przez Interpol.

4. DŁUGOTRWAŁA I SKOMPLIKOWANA PROCEDURA SKŁADANIA ODWOŁAŃ DO INTERPOLU

Generalny doradca Interpolu Joel Soller zaznacza, że istnieją następujące **sposoby zakwestionowania „czerwonego alertu”**: wystąpienie do Komisji ds. Kontroli Dokumentów Interpolu (Commission for the Control of Interpol's Files); odwołanie wniosku o aresztowanie przez państwo składające wniosek, interwencja państw członkowskich Interpolu.

Procedura rozpatrywania odwołań przez Komisję ds. Kontroli Dokumentów jest długotrwała, gdyż sesje Komisji odbywają się zaledwie kilka razy w roku (co najmniej trzy razy w roku) [20]. Ponadto Komisja niezwykle rzadko rozpatruje apelacje pozytywnie. **W większości przypadków usunięcie wniosków ekstradycyjnych o charakterze politycznym następuje z powodu powszechnej znajomości danej osoby i szerokiego międzynarodowego rozgłosu sprawy.**

Jednocześnie usunięcie z listy Interpolu nie gwarantuje, że państwa autorytarne nie spróbują ponownie wykorzystać mechanizmu „czerwonego alertu”. Interpol dwukrotnie – tj. w dniach 24.05.2013 r. i 26.07.2013 r. – odrzucał politycznie umotywowany wniosek Rosji o ściganie obywatela Wielkiej Brytanii **William Browdera**, lidera kampanii na rzecz sprawiedliwości w sprawie Magnitskiego. Jednakże w 2014 r. Rosja jeszcze wielokrotnie próbowała lobbować za wydaniem listu gończego za Browderem [21], [22].

Należy zaznaczyć, że Interpol nadal poszukuje osób, wobec których sądy europejskie wydały decyzje o odmowie wydania i udzieleniu azylu politycznego. **Interpol usuwa „czerwone alert” dopiero wtedy, kiedy państwo zakończy sprawę karną lub ogłosi amnestię wobec danej osoby.** Jednak sytuacje, kiedy państwa same kończą sprawy polityczne, są niezwykle rzadkie.

Przytoczone poniżej przykłady potwierdzają, jak trudno jest ofiarom prześladowań politycznych uzyskać od Interpolu sprawiedliwość i właściwą reakcję:

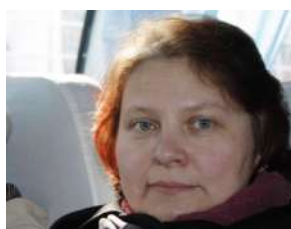
A) Usuwanie bezprawnych wniosków na skutek indywidualnych wystąpień:

Patricia Poleo – wenezuelska dziennikarka posiadająca status uchodźcy w USA. Półtora roku zajęło jej udowodnienie, że wysunięte przez rząd oskarżenia o ujawnienie tajnych dokumentów związane są z prowadzoną przez nią działalnością zawodową [23].

Benny Wenda – lider ruchu na rzecz niepodległości indonezyjskiej prowincji Papua Zachodnia. "Czerwony alert" pod zarzutem „przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu” zostało usunięte w wyniku nadania sprawie międzynarodowego rozgłosu i dzięki aktywnej działalności organizacji Fair Trials International.

Tatiana Paraskevich – była współpracownica kazachstańskiego opozycjonisty Mukhtara Ablyazova. Czechy udzieliły jej międzynarodowej ochrony i odmówiły jej wydania Ukrainie i Rosji (kraje te współpracują z Kazachstanem w ramach

sprawy Ablyazova). Dane Paraskevich zostały usunięte przez Interpol na skutek nadania sprawie międzynarodowego rozgłosu po pół roku od złożenia skargi.

B) Usuwanie bezprawnych wniosków na skutek interwencji państw trzecich:

Givi Targamadze – polityk gruziński, którego oskarżono o przygotowania do zorganizowania masowych zamieszek na terytorium Rosji. „Dyfuzję” przeciwko niemu usunięto w kwietniu 2013 r. po interwencji Mikheila Saakashvilego, ówczesnego prezydenta Gruzji [24]. Obecnie sam Mikheil Saakashvilli również jest zagrożony, ponieważ wydano przeciwko niemu „czerwony alert”. Przedstawiciele UE, USA i NATO wzywają Interpolu do odrzucenia gruzińskiego wniosku w sprawie poszukiwania Saakashvilego listem gończym. Niedawno Saakashvili został niezależnym doradcą prezydenta Ukrainy Petra Poroshenki.

Manuel Zelaya Rosales – były prezydent Hondurasu, któremu zarzucono zdradę stanu i nadużycie uprawnień. Rząd USA i Organizacja Państw Amerykańskich uznały zarzuty za polityczne, na skutek czego Interpol odmówił wydania „czerwonego alertu” [25].

C) Usuwanie bezprawnych wniosków na skutek amnestii lub wycofania zarzutów:

Petr Silaev – rosyjski aktywista, uczestnik głośnej sprawy, dotyczącej lasu chimkowskiego; otrzymał azyl w Finlandii. Pomimo zeznań złożonych przez rosyjskiego Rzecznika Praw Obywatelskich i raportu Amnesty International, Interpol odmówił usunięcia „dyfuzji” w stosunku do Silaeva, dopóki Rosja nie ogłosiła wobec niego amnestii [26]. W podobny sposób zostały usunięte wnioski dotyczące wszczęcia poszukiwań innych rosyjskich aktywistów – **Anastasi Rybachenko** [27] i **Denisa Solopova** [28].

Aleksey Makarov – rosyjski aktywista. W 2011 r. pod wpływem Urzędu Wysokiego Komisarza ONZ do spraw Uchodźców Ukraina odmówiła jego ekstradycji do Rosji. Makarovowi postawiono zarzuty naruszenia porządku publicznego i udziału w grupie ekstremistycznej. Otrzymał azyl polityczny w Szwecji, jednak był wielokrotnie aresztowany w Niemczech, a nawet w samej Szwecji. Odmówiono Rosji jego ekstradycji [29], [30]. Aktywista figurował na liście Interpolu do końca 2013 r., kiedy to Rosja ogłosiła wobec niego amnestię.

Pinar Selek – polityczna uchodźczyni, turecka socjolog zajmująca się badaniem spraw kurdyjskich. Władze oskarżyły ją o członkostwo w organizacji terrorystycznej. „Czerwony alert” w jej sprawie został usunięty ze strony internetowej Interpolu po tym, jak turecki sąd wycofał zarzuty, a władze umorzyły sprawę karną [31].

Bohdan Danylyshyn – były minister gospodarki Ukrainy w rządzie Yulii Tymoshenko, oskarżony o nadużycie władzy. W dniu 13.01.2011 r. Czechy udzieliły mu azylu politycznego. Ukrainie uodmówiono wydania go. Jednak z listy Interpolu Danylyshyn został usunięty dopiero po umorzeniu sprawy karnej na Ukrainie.

5. ISTOTNE NARUSZENIA PRAW OSÓB POSZUKIWANYCH

Po aresztowaniu na wniosek Interpolu i ekstradycji do państwa autorytarnego prześladowani politycy i aktywiści mogą być poddani torturom i brutalnemu traktowaniu, a nawet mogą zostać skazani na śmierć. Na przykład **Rasoul Mazrae**, irański aktywista opozycyjny został ekstradowany z Syrii do Iranu, pomimo że ONZ uznało go za uchodźcę politycznego. W Iranie Mazrae został poddany torturom, a następnie skazany na karę śmierci. obrońcy praw człowieka nie posiadają informacji odnośnie wykonania kary [32].

Jednakże wpisanie na listę Interpolu grozi nie tylko możliwością ekstradycji. „Czerwony alert” skutkuje długotrwałymi aresztami i poważnym ograniczeniem swobody przemieszczania się, możliwości otwarcia konta bankowego, uzyskania kredytu lub wizy itp. Nawet posiadając międzynarodowy status uchodźcy i decyzję sądu o odmowie ekstradycji, **takie osoby zmuszone są do ograniczania swojej działalności publicznej z uwagi na ryzyko zatrzymania podczas przekraczania granicy**. Państwa autorytarne z powodzeniem wykorzystują te możliwości, aby stworzyć poważne przeszkody dla życia prywatnego i publicznego dysydentów.

A) Długotrwałe przetrzymywanie w areszcie i sprawy sądowe:

Alexey Torubarov – biznesmen, który sprzeciwił się publicznie korupcji w rosyjskich organach ścigania. Oskarżony o oszustwa. Wielokrotnie zatrzymywany na podstawie wniosku rosyjskiego, spędził 4 miesiące w areszcie austriackim i 14 miesięcy – w czeskim. Austria odmówiła jego ekstradowania do Rosji. W czasie, kiedy wniosek Torubarova o udzielenie mu azylu nie został jeszcze ostatecznie rozpatrzony, czeski minister sprawiedliwości Pavel Blazhek wydał zgodę na jego ekstradycję do Rosji [33]. Torubarov twierdzi, że w Rosji został poddany brutalnemu traktowaniu i torturom. Wkrótce został zwolniony z aresztu i umieszczony w areszcie domowym, a następnie uciekł na Węgry, gdzie jako strona uczestniczy w rozprawach sądowych, toczących się w związku z uzyskaniem azylu.

Nikolay Koblyakov – rosyjski biznesmen i opozycyjny aktywista, posiadający francuskie obywatelstwo; oskarżony o korupcję. Spędził trzy miesiące za kratami, dopóki bułgarski sąd nie odmówił Rosji jego ekstradycji z powodu obaw o niesprawiedliwy proces sądowy, tortury i prześladowania za działalność polityczną i społeczną [34].

Aydin Korkmaz – członek Partii Robotniczej Kurdystanu, od czerwca do sierpnia 2014 r. przebywał w areszcie we Włoszech, dopóki nie został zwolniony przez sąd. Mimo posiadania statusu uchodźcy we Francji, Interpol wydał za nim list gończy na wniosek Turcji, która oskarżyła opozycjonistę o działalność terrorystyczną.

Alexandr Pavlov – były ochroniarz opozycyjnego polityka Mukhtara Ablyazova. Kazachstan zgłosił go do Interpolu jako poszukiwanego listem gończym pod zarzutem terroryzmu i zdefraudowania powierzonego mienia. Po aresztowaniu Pavlov spędził półtora roku w hiszpańskim więzieniu aż do dnia 31.07.2014 r., kiedy to został zwolniony za kaucją. Hiszpański sąd uznał odmowę przyznania Pavlovowi azylu politycznego za nieuzasadnioną i zdecydował o ponownym rozpatrzeniu sprawy. Ostateczną decyzję w tej sprawie podejmie rząd hiszpański. Ujawnione przez media dokumenty wywołały podejrzenie o to, że kazachstańskie władze mogły wpływać na wcześniejsze decyzje hiszpańskiego

wymiaru sprawiedliwości w sprawie Pavlova (działający na rzecz Kazachstanu prawnicy znali przyszłe decyzje oraz stanowiska sędziów) [35]. Rozgłos uzyskała także sprawa sędziego Alfonso Guevary, który usiłował doprowadzić do ekstradycji Pavlova, pomimo że wniosek o przyznanie mu azylu nie został jeszcze całkowicie rozpatrzony. Kazachski ambasador poinformował sędziego Guevarę, że na Pavlova czekał już samolot. Postępowanie dyscyplinarne przeciwko sędziemu zostało umorzone [36]. Organizacje obrony praw człowieka, przedstawiciele ONZ, OBWE i Parlamentu Europejskiego wielokrotnie wzywały Hiszpanię, by odmówiła wydania Pavlova Kazachstanowi.

Ilya Katsnelson w lutym 2008 r. został aresztowany w Niemczech i spędził 50 dni w areszcie. Niemcy oraz Dania ponownie zbadały jego sprawę i odmówiły Rosji jego ekstradycji. Po zwolnieniu z aresztu Niemcy przydzieliły mu eskortę składającą się z 3 samochodów, aby zapewnić mu bezpieczeństwo podczas przejazdu do duńskiej granicy [37]. **Igor Koktysh** dwukrotnie trafiał do aresztu: w Ukrainie i w Niemczech, **Akhmed Zakayev** – trzykrotnie: w Danii, Wielkiej Brytanii i Polsce.

B) Ograniczenie swobody przemieszczania się:

Benny Wenda nie miał możliwości opuszczenia Wielkiej Brytanii dopóki nie został usunięty „czerwony alert”. W związku z groźbą aresztowania, brał udział w Konferencji w australijskim parlamencie w trybie online [38]. **William Browder** również został zmuszony do odwołania wyjazdu na seminarium w Niemczech do czasu, kiedy nie upewnił się, że nie zostanie aresztowany na granicy [39].

Współpracownica Ablyazova, **Tatiana Paraskevich**, nie tylko spędziła prawie dwa lata w areszcie, ale została również pozbawiona możliwości wyjazdu za granicę i otrzymania zezwolenia na pracę. Pomimo posiadania międzynarodowej ochrony i karty pobytu w Czechach nadal figurowała na listach Interpolu i w systemie informacyjnym strefy (SIS) Schengen jako „niepożądany obcokrajowiec”. Wniosek Interpolu stwarza także przeszkody dla krewnych osób poszukiwanych. Z tego powodu krewni Tatiany Paraskevich i Nikolaya Koblyakova zetknęli się z problemami w trakcie uzyskiwania wizy.

Były mer kazachstański i minister **Viktor Khrapunov**, jego żona – dziennikarka i była urzędniczka **Leyla Khrapunova** oraz ich syn **Ilyas**, mieszkają w Szwajcarii i należą do krytyków reżimu Nazarbajewa. Ich swoboda przemieszczania się jest ograniczona, ponieważ znajdują się na liście Interpolu pod zarzutem prania brudnych pieniędzy i utworzenia grupy przestępczej [40]. Według wersji strony kazachstańskiej Ilyas kierował grupą przestępczą w Kazachstanie już w 1997 roku, kiedy miał 14 lat i był uczniem szwajcarskiej szkoły. W dniu 19.06.2014 r. Szwajcaria po raz drugi odmówiła Kazachstanowi wydania Viktora Khrapunova, powołując się na zagrożenie poddania torturum i przeprowadzenia niesprawiedliwego procesu sądowego [41].

C) Prześladowanie obywateli UE i krewnych osób poszukiwanych

Przypadki Nikolaya Koblyakova, Wiliama Browdera i Eerika Krossa potwierdzają, że prześladowaniu mogą być poddani również obywatele UE, którzy otwarcie sprzeciwiają się reżimom autorytarnym. Jednocześnie nie mogą oni bronić się przy pomocy statusu uchodźcy, ponieważ nie są obywatelami państwa autorytarnego, które ich prześladowuje.

Ofiarami nadużyć Interpolu mogą stać się nawet krewni osób poszukiwanych. Bezprawne zatrzymanie i deportacja do Kazachstanu **Almy Shalabayevy** i **Aluy Ablyazovej**, żony i 6-letniej córki Mukhtara Ablyazova, zakończyło się międzynarodowym skandalem i sprowokowało kryzys rządowy we Włoszech. W dniu 31.05.2013 r. kazachstańskie biuro Interpolu przekazało włoskim kolegom dane potrzebne do zatrzymania opozycjonisty. Dodatkowo Kazachstan zwrócił się z prośbą o dokonanie deportacji Almy

Shalabyewej, przekazując fałszywą informację o jej pobycie we Włoszech na podstawie sfałszowanych dokumentów. Dzięki interwencji organizacji obrony praw człowieka, ONZ i Parlamentu Europejskiego, w dniu 24.12.2013 r. władze kazachstańskie zezwoliły Almie Shalabyewej i jej córce na opuszczenie Kazachstanu. Włochy przyznały im status uchodźców.

Za pośrednictwem Interpolu, władze kazachstańskie prześladowają również brata Almy Shalabyewej – **Syryma Shalabayeva**, którego nazwisko znajduje się w niejawniej części listy osób poszukiwanych. Shalabyeva zaznacza, że jej rodzina jest prześladowana z powodów politycznych, które wynikają z pokrewieństwa łączącego ich z Muktarem Ablyazovem. Niektórzy krewni Ablyazova nie prowadzą działalności publicznej w obawie przed prześladowaniem ich rodzin w Kazachstanie. Aktywny udział Almy Shalabyewej w kampanii na rzecz obrony jej męża spowodował, że władze kazachstańskie zagroziły umieszczeniem na liście Interpolu jeszcze jednego z jej braci – Salima Shalabayeva. Brytyjskie, łotewskie i polskie organy ścigania były informowane o licznych przypadkach śledzenia Salima i jego rodziny. Stany Zjednoczone udzieliły azylu politycznego siostrze Ablyazova – Gaukhar Kussainovej, a Litwa udzieliła azylu wujowi Ablyazova – Kuanyszowi Nurgazinowi.

6. MIĘDZYNARODOWA KRYTYKA MECHANIZMÓW INTERPOLU

- **Posłowie do Parlamentu Europejskiego** podkreślają, że wielu działaczy otrzymało azyl polityczny w krajach UE, lecz nadal są prześladowani przez Interpol i z tego powodu muszą ograniczać swoje podróże [42]. W dniu 26.11.2013 r. szereg posłów zaapelowało do Komisji Europejskiej, by zaleciła Interpolowi **uznawanie statusu uchodźcy w krajach UE za podstawę do usunięcia informacji o osobie poszukiwanej z baz danych**. Swój apel deputowani uzasadnili nie tylko obroną praw człowieka, lecz również względami praktycznymi, aby ustrzec kraje członkowskie UE przed ponoszeniem wydatków na pobyty w areszcie i prowadzenie postępowania sądowego wobec osoby, która nie zostanie wydalona w związku z politycznym charakterem ścigania [43].
- **Zgromadzenie Parlamentarne OBWE** wyraziło ubolewanie z powodu tego, iż niektórzy członkowie OBWE nadal nadużywają systemu Interpolu. W deklaracjach podpisanych w Stambule (29.06.-03.07.2013 r.) i Baku (28.06.-02.07.2014 r.) parlamentarzyści wzywają kraje członkowskie do poparcia reformy Interpolu, aby przeciwdziałać politycznie umotywowanemu wykorzystywaniu „czerwonych alertów” przez niektóre państwa do prześladowania oponentów politycznych [44], [45].
- Podczas posiedzenia w Strasburgu w dniach 23-27.06.2014 r., **Parlamentarne Zgromadzenie Rady Europy** podjęło decyzję o kontynuowaniu prac związanych z badaniem kwestii nadużywania systemu Interpolu oraz o przedstawieniu swojej opinii oraz rekomendacji w formie raportu [46]. W dniu 02.07.2014 r. 20. członków PACE podpisało propozycję w sprawie rezolucji dotyczącej konieczności przeprowadzenia reformy Interpolu: *„Obecna struktura i narzędzia Interpolu, służące do zapobiegania politycznie umotywowanym nadużyciom jego systemu, okazały się niewystarczające i nietransparentne”* [47].

W dniu 31.01.2014 r. PACE w swojej rezolucji przyznała, że międzynarodowe organizacje są podmiotami zobowiązań w zakresie przestrzegania praw człowieka zgodnie z międzynarodowym prawem i powinny odpowiadać za te naruszenia. **W rezolucji skrytykowano pracę Komisji do spraw Kontroli Dokumentów Interpolu:** *„Istnieją jednak obawy co do tego, czy środek ochrony, zaproponowany przez Komisję, spełnia standardy rzetelnego procesu, właściwego z punktu widzenia skutków dla osób poszkodowanych, ponieważ jej procedury nie realizują skargowego modelu procesu, wydaje decyzje bez podania uzasadnienia i nie może wyznaczać wiążących środków ochrony”* [48], [49].

- Już w 2008 r. **Wysoki Komisarz ONZ do spraw Uchodźców** wskazywał na problem aresztowania uchodźców: *„UHNCR ma do czynienia również z sytuacjami, kiedy osoby uznane za uchodźców zgodnie z Konwencją o statusie uchodźców z 1951 r., wyjeżdżające poza granice kraju, który udzielił im*

*schronienia, posiadające przy sobie dokumenty podróży wydane zgodnie z warunkami Konwencji o statusie uchodźców, zostają zatrzymane lub aresztowane w związku z politycznie umotywowanymi wnioskami, złożonymi przez kraje ich pochodzenia, które nadużywają mechanizmu „czerwonego alertu” Interpolu” [50]. W oświadczeniu tym Wysoki Komisarz ONZ wezwał także państwa, aby położyły kres przypadkom stawiania fałszywych zarzutów o terroryzm uchodźcom bądź osobom ubiegającym się o azyl. **Przedstawiciel ONZ zaznaczył, że walka z terroryzmem nie powinna uderzać w zasady międzynarodowego prawa w dziedzinie ochrony uchodźców.***

Biorąc pod uwagę szeroko zakrojoną międzynarodową kampanię przeciwko terroryzmowi, państwa autorytarne często przyklejają etykietkę terrorystów przeciwnikom politycznym i uchodźców. Na przykład poszukiwanym międzynarodowym listem gończym kazachskim liderom opozycyjnym Mukhtarowi Ablyazovowi i Muratbekowi Ketebayevowi w ich ojczyźnie zostały przedstawione dodatkowe zarzuty o przygotowanie ataku terrorystycznego. Na liście Interpolu pod zarzutem terroryzmu figurowali lub nadal figurują uchodźcy polityczni lub osoby, co do których uznano, że stawiane im zarzuty są umotywowane politycznie: Arbi Bugaev, Akhmed Zakayev, Dolkun Isa, Shahram Homayoun, Dodojon Atovulloev, Alexandr Pavlov, Pinar Selek, Aydin Korkmaz.

7. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Sprzeczność między standardami międzynarodowymi a specyfiką działania reżimów autorytarnych prowadzi do tego, że państwa demokratyczne stwarzają warunki do ścigania działaczy opozycji. W raporcie zostały wymienione 44 głośne sprawy polityczne, które przeszły przez system Interpolu. Spośród nich 18 przypadków dotyczy prześladowań politycznych ze strony Rosji, 10 – z Kazachstanu, 5 - z Białorusi, 2 - z Iranu, 2 - z Turcji.

Artykuły 130 i 131 Regulaminu Interpolu, dotyczące przetwarzania danych, przewidują ograniczenia w korzystaniu z baz danych lub wstrzymanie dostępu do nich wobec tych członków, którzy nie spełniają przyjętych zobowiązań w ramach organizacji [51]. Przypadki zastosowania tej zasady nie są znane. Rosja, Białoruś i Kazachstan pozostają w gronie „liderów” państw łamiących regulamin Interpolu bez jakichkolwiek konsekwencji. Przy tym Interpol uważa, że wnioski kierowane przez państwa demokratyczne i niedemokratyczne zasługują na szacunek i zaufanie w równym stopniu [52], [53].

Regulamin Interpolu określa metodykę rozpatrywania wniosków pod kątem komponenty politycznej, jednak nie wyznacza ogólnych zasad i kryteriów oceny, na podstawie których Interpol podejmuje decyzję w każdej sprawie. Prowadzi to do tego, że na listę Interpolu trafiają uchodźcy, przeciwko którym przedstawiono zarzuty o charakterze karnym, lecz w istocie i w kontekście tła sprawy są one polityczne. Zarzuty o terroryzm również powinny być poddawane szczegółowej analizie, zwłaszcza jeśli dotyczą one uchodźców lub osób ubiegających się o azyl.

Ponadto regulamin Interpolu powinien określać sposoby działania w przypadkach, gdy przestępstwa są popełniane na skutek decyzji politycznych (jak miało to miejsce w czasie wydarzeń Euromajdanu w Ukrainie). Na przykład w marcu 2014 r. Interpol odmówił wydania listu gończego za byłym prezydentem Ukrainy Yanukovychem, nazywając zarzuty wobec niego „politycznymi”. Interpol przychylił się tylko do drugiego wniosku, w którym przeciwko Yanukovychowi zostały wysunięte zarzuty wyłącznie o charakterze finansowym.

W związku z tym należałoby opracować komentarzy do artykułu 3 Konstytucji Interpolu, aby skonkretyzować i uszczegółowić postanowienia tego artykułu i uniemożliwić jego selektywną lub dowolną interpretację. Możliwe jest zatwierdzenie takiego dokumentu przy współpracy z ONZ, OBWE i PACE w postaci rezolucji z przywołaniem głośnych spraw w charakterze przykładów.

Z jednej strony, wewnętrzne mechanizmy kontrolne Interpolu są niewłaściwe, z drugiej zaś strony – działania Interpolu nie podlegają jurysdykcji żadnego sądu. Dlatego liczne przypadki łamania zasady

neutralności odbijają się na reputacji Interpolu i są sprzeczne z zaleceniami PACE dotyczącymi odpowiedzialności tej organizacji międzynarodowej za łamanie praw człowieka.

Przeprowadzenie reformy Interpolu jest możliwe, o ile wyrazi na to zgodę Zgromadzenie Generalne Interpolu, w którym każde państwo posiada jeden głos. Decyzje dotyczące działania organizacji podejmowane są zwykłą większością głosów. Podjęcie uchwały w sprawie wprowadzenia zmian do Konstytucji wymaga 2/3 głosów Zgromadzenia Generalnego. Każde państwo będące członkiem Interpolu może zainicjować rozpatrzenie takiej sprawy przez Zgromadzenie Generalne.

Fundacja Otwarty Dialog proponuje, aby rozpatrzyć następujące rekomendacje dotyczące reformy systemu Interpolu:

- Międzynarodowy status uchodźcy (status międzynarodowej ochrony) powinien stanowić zabezpieczenie dla osoby poszukiwanej listem gończym przed aresztowaniem na wniosek państwa, z którego zbiegła. Co więcej, osoba, która otrzymała międzynarodową ochronę w jednym z państw UE, nie powinna być narażona na aresztowanie w innym państwie UE.
- Posiadanie międzynarodowego statusu uchodźcy (międzynarodowej ochrony) w jednym z państw członkowskich Interpolu powinno stanowić gwarancję, że inne państwo członkowskie Interpolu nie wyda osoby państwu, z powodu którego otrzymała ona status uchodźcy.
- Posiadanie międzynarodowego statusu uchodźcy w związku z prześladowaniami w państwie, będącym inicjatorem ścigania za pośrednictwem Interpolu, jak i postanowienie sądu o odmowie ekstradycji osoby z uwagi na przyznanie jej tego statusu powinno stanowić podstawę do natychmiastowego usunięcia „czerwonego alertu” lub „dyfuzji” z baz danych wszystkich państw członkowskich Interpolu oraz przedstawienia dokumentu potwierdzającego ten fakt.
- Jeśli osoba została usunięta z list Interpolu na podstawie posiadania międzynarodowego statusu uchodźcy lub postanowienia sądu o odmowie ekstradycji tej osoby na podstawie tego statusu, to nie może ona zostać ponownie wpisana na listę Interpolu na wniosek państwa, którego prześladowanie wpłynęło na udzielenie jej międzynarodowego statusu uchodźcy.
- Oficjalne pisma kierowane przez organy ONZ, w tym przez Urząd Wysokiego Komisarza ONZ do spraw Uchodźców (UNHCR), powinny stanowić podstawę do ponownego rozpatrzenia „czerwonego alertu” lub „dyfuzji”.
- Proponujemy, by Interpol przy współpracy z Transparency International, World Economic Forum, Freedom House i innymi organizacjami stworzył ranking zaufania wobec organów ścigania i systemów sądownictwa państw członkowskich, który będzie brany pod uwagę podczas analizy wniosków pod kątem ich politycznego charakteru. Szczególnej kontroli powinny podlegać wnioski kierowane przez państwa, które już wcześniej wielokrotnie nadużywały systemu Interpolu i zajmują niskie pozycje we wspomnianym rankingu. Ranking ten będzie wpływał nie tylko na międzynarodowy wizerunek państw, ale także na możliwości ich oddziaływania na system Interpolu, co będzie wymuszało na państwach autorytarnych rzeczywistą poprawę sytuacji w dziedzinie praw człowieka. Wdrożenie tych działań będzie oznaczać, że Interpol wyraził zgodę na przeprowadzenie kompleksowej reformy i rewizję zasady równości wszystkich członków organizacji.
- Postanowienia dotyczące kar dla członków łamiących regulamin Interpolu powinny być bezwarunkowo przestrzegane.
- W pracach Komisji do spraw Kontroli Dokumentów Interpolu powinni brać udział specjaliści prawa międzynarodowego zajmujący się zagadnieniami azylu i ekstradycji. Uważamy, że Komisja powinna być bardziej otwarta i sprawniejsza w działaniu oraz współpracować z międzynarodowymi organizacjami obrony praw człowieka. Decyzje w sprawach dotyczących napływających skarg Komisja powinna podejmować, podając ich uzasadnienie i rozpatrując je w ustalonych terminach. Wskazane

jest rozważenie możliwości wniesienia odwołania od decyzji Komisji do sądu i ustalenie, który sąd byłby właściwy do rozpoznawania takich odwołań.

- Wzywamy Parlament Europejski i Komisję Europejską do opracowania przepisu stanowiącego o tym, że osoba, która otrzymała międzynarodowy status uchodźcy, nie może zostać aresztowana na terenie Unii Europejskiej i wydana na wniosek państwa, z powodu którego otrzymała ona status uchodźcy.
- W 2014 r. największą liczbę składek do budżetu Interpolu przekazały takie państwa demokratyczne, jak USA, Japonia, Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Włochy, Kanada, Hiszpania, Holandia i Szwajcaria. W celu przestrzegania międzynarodowych umów w dziedzinie obrony praw człowieka wzywamy rządy tych oraz innych państw demokratycznych, aby poparły reformę Interpolu i zgłosiły stosowne rekomendacje do rozpatrzenia przez Zgromadzenie Generalne Interpolu.

Zachęcamy do poparcia naszych apeli, które można udzielić, wysyłając pisma na podane niżej adresy:

- Sekretarz Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej „Interpol” Jürgen Stock – General Secretariat 200, quai Charles de Gaulle, 69006 Lyon, France. Fax: +33 (0)4 72 44 71 63;
- Mark Neville, szef gabinetu Przewodniczącego PACE – tel.: +33 88 41 23 41, email: mark.neville@coe.int;
- Sekretariat OBWE – Wallnerstrasse 6, 1010 Vienna, Austria. Tel.: +43 1 514 360, fax: +43 1 514 36 6996, e-mail: pm@osce.org;
- Wysoki przedstawiciel Unii Europejskiej do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Federica Mogherini – 1049 Brussels, Rue de la Loi / Wetstraat 200. Tel.: +32 2 584 11 11; [+32 \(0\) 2 295 71 69](tel:+3225841111);
- Przewodniczący Parlamentu Europejskiego Martin Schulz – Rue Wiertz 60, 1047 Bruxelles, Belgique. Tel.: +32 (0)2 28 40 737, +32(0)2 28 42 111. E-mail szefa gabinetu Markusa Winklera: markus.winkler@europarl.europa.eu; formularz kontaktowy: <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/president/html/contact>;
- Przewodniczący Komisji Parlamentu Europejskiego Spraw Zagranicznych Elmar Brok – Rue Wiertz 60, 1047 Bruxelles, Belgique. Tel.: +32 2 28 49013 (Bruksela), +33 3 881 76902 (Strasburg);
- Przewodnicząca Podkomisji Praw Człowieka Parlamentu Europejskiego Elena Valenciano – Rue Wiertz / Wiertzstraat 60, B-1047 Bruxelles. Tel.: +32(0)2 28 45846;
- Komisarz UE do spraw migracji, spraw wewnętrznych i obywatelstwa Dimitris Avramopoulos – Rue de la Loi / Wetstraat 200, 1049 Brussels. E-mail: Dimitris.AVRAMOPOULOS@ec.europa.eu;
- Komisarz UE do spraw praw człowieka Emily O'Reilly – F-67001, Strasburg, avenue du Président Robert Schuman, 1. Tel.: +33 3 88 17 23 13;
- Wysoki komisarz ONZ do spraw praw człowieka Zeid Ra'ad Al Hussein – Palais des Nations, CH-1211 Geneva 10, Switzerland. Tel.: +41 22 917 9220, e-mail: InfoDesk@ohchr.org;
- Wysoki komisarz ONZ do spraw uchodźców Antonio Guterres – Case Postale 2500, CH-1211 Genève 2 Dépôt, Suisse. Tel.: +41 22 739 8111, факс: +41 22 739 7377. Formularz kontaktowy: http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/contact_hq;
- Dyrektor ODIHR George Michael Link – ul. Miodowa 10, 00-251 Warsaw, Poland, Office. Tel.: +48 22 520 06 00, fax: +48 22 520 06 05, e-mail: office@odihr.pl.

Wykaz źródeł:

1. The heritage foundation // Necessary Reforms Can Keep Interpol Working in the U.S. Interest. - <http://www.heritage.org/research/reports/2013/12/necessary-reforms-can-keep-interpol-working-in-the-us-interest>
2. Interpol // Notices. - <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Notices>
3. The heritage foundation // Necessary Reforms Can Keep Interpol Working in the U.S. Interest. - <http://www.heritage.org/research/reports/2013/12/necessary-reforms-can-keep-interpol-working-in-the-us-interest>
4. The International Consortium of Investigative Journalists // Interpol reacts to ICIJ story. - <http://www.icij.org/project/interpol-red-flag/interpol-reacts-icij-story>
5. Interpol // Implementing Rules for the Rules on the Processing of Information for the Purposes of International Police Co-operation. - <http://www.interpol.int/Media/Files/Legal-material/Reference-Documents/Implementing-Rules-on-the-Processing-of-Information-for-the-Purposes-of-International-Police-Cooperation-IRRPI>

6. Euobserver // Strong safeguards underpin Interpol's mission for a safer world - <https://euobserver.com/opinion/121262>
7. Interpol // „Czerwony alert” dotyczący Dmitriya Yarosha. - <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2014-16549>
8. Fair Trials // Policy report: INTERPOL and human rights. - <http://www.fairtrials.org/publications/policy-report-interpol-and-human-rights/>
9. Pavel Ushevets (pseudnim „Grigoriy Mustang”) wszedł na dach jednego z wieżowców i na iglicy budynku zawiesił ukraińską flagę oraz narysował niebiesko-żółtą gwiazdę zwieńczającą budynek. Rosyjskie media donosiły o wystosowaniu za nim międzynarodowego listu gończego. Nie wiadomo, czy Interpol rozpatrywał wniosek w tej sprawie. - <http://en.odfoundation.eu/a/4784,russia-continues-to-abuse-the-mechanisms-of-international-criminal-prosecution>
10. Interpol // „Czerwony alert” dotyczący Borisa Berezovskiego. - <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/1999-36430>
11. Interpol // INTERPOL makes the world a safer place. - <http://www.interpol.int/News-and-media/News/2013/N20130528>
12. „Czerwony alert” dotyczący wydania listu gończego za następującymi osobami: Andreyem Borodinem, Ilyą Katsnelsonem, Pavlem Zabelinem, Arhim Bugaevem, Mukhtarem Abylazovem, Muratbekiem Ketebayevem, Arturem Trofimovem, Akezhaniem Kazhegeldinem, Natallią Sudliankovą, Chandimem Withanem: <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2010-23448> ; <http://www.fairtrials.org/wp-content/uploads/Strengthening-respect-for-human-rights-strengthening-INTERPOL4.pdf> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2011-55578> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2002-42195> ; <http://www.interpol.int/News-and-media/News/2002/PRO31> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2012-321554> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2006-39712> ; <http://www.icij.org/project/interpol-red-flag/comment-interpol-needs-big-dose-transparency> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2001-14908> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2005-29768> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2012-348085> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2007-33972>
13. Po uznaniu przez rosyjski sąd organizacji za ekstremistyczną, od 2007 roku działa ona w Finlandii. - <https://groups.yahoo.com/neo/groups/Chechnya-Az/conversations/topics/3506>
14. Open Dialog Foundation // Evidence of the fabrication of the extradition request with regard to the opposition politician. - <http://en.odfoundation.eu/a/5173,evidence-of-the-fabrication-of-the-extradition-request-with-regard-to-the-opposition-politician>
15. Profil Muratbeka Ketebayeva na Facebooku. - <https://www.facebook.com/mur.ketebayev/posts/748212861921722>
16. Zgodnie z pkt. 153.1 rosyjskiej instrukcji Nr 786/310/470/454/333/971/ dotyczącej stworzenia bazy informacyjnej potrzebnej we współpracy poprzez Interpol.
17. Informacje w mediach o wystosowaniu listów gończych za takimi osobami, jak: Akmed Zakayev, Dolkun Isa, Igor Koktysh, Dmitriy Pimenov, Roman Solodchenko, Shahram Homayoun, Dodojon Atovulloev, Igor Tishkin: <http://chinadigitaltimes.net/2011/07/are-china-and-others-abusing-interpol/> ; <http://koktysh.org/index.php> ; <http://euroradio.fm/ru/report/pimenov-vozmozhno-politseiskii-poshutil-cto-menya-vydadut-lukashenko-48635> ; <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2090729/Interpol-accused-helping-dictators-catch-innocent-dissidents-fleeing-abroad-campaigners-launch-landmark-court-action.html> ; <http://respublika-kaz.info/news/politics/32149/> ; http://naviny.by/rubrics/disaster/2012/01/19/ic_articles_124_176561/
18. Ukraińska kancelaria prawnicza „Ilyashev i Partnerzy” reprezentuje interesy kazachstańskiego Banku BTA w sprawie karnej przeciwko Mukhtarowi Abylazovowi w Ukrainie. Za jej pośrednictwem kazachstańskie władze wpływają na czynności prowadzone przez ukraińskie i rosyjskie organy śledcze. - <http://en.odfoundation.eu/a/5173,evidence-of-the-fabrication-of-the-extradition-request-with-regard-to-the-opposition-politician> ; <https://www.facebook.com/mur.ketebayev/posts/770726609670347?pnref=story>
19. European court of human rights // Case of Koktysh v. Ukraine. - <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-96114>
20. Interpol // Operating rules of the Commission for the Control of Interpol's files. - <http://www.interpol.int/Media/Files/CCF/Documents/Operating-Rules>
21. Interpol // Interpol cannot be used by the Russian Federation to seek the arrest of Mr William Browder. - <http://www.interpol.int/en/News-and-media/News/2013/N20130726>
22. Law and Order in Russia // Interpol Definitively Rejects Russia's Request to Issue an International Arrest Warrant for Bill Browder. - <http://lawandorderinrussia.org/2015/interpol-definitively-rejects-russia-s-request-to-issue-an-international-arrest-warrant-for-bill-browder/>
23. Aljazeera // Interpol accused of undermining justice. - <http://www.aljazeera.com/humanrights/2014/03/interpol-accused-undermining-justice-201432010467639126.html>
24. Lenta.ru // Interpol i Litwa uznały prześladowanie Targamadze za polityczne. - <http://lenta.ru/news/2013/05/13/politik/>
25. Interpol // Interpol will not issue Red Notice for arrest of President Manuel Zelaya. - <http://www.interpol.int/News-and-media/News/2009/PRO65>
26. Fair Trials // Interpol reinstates alert against Russian refugee. - <http://www.fairtrials.org/press/interpol-reinstates-alert-against-russian-refugee/>

27. Anastasiia Rybachenko – 22-letnia aktywistka, której przedstawiono zarzuty udziału w „masowych zamieszkach” po akcji protestacyjnej na Placu Bołotnym w 2012 roku. - <http://tass.ru/politika/879256>
28. Denis Solopov – uczestnik sprawy dotyczącej lasu chimkowskiego, otrzymał azyl w Holandii. - <http://grani.ru/tags/amnesty/m.230529.html>
29. Russkaya planeta // Czerwone zagrożenie. - <http://rusplt.ru/society/krasnaya-ugroza-7357.html>
30. Za volu // Aleksey Makarov : „Serce moje jest w Ukrainie...” - <http://zavolu.info/3208.html>
31. Pen International // Turkey: Sociologist Pinar Selek acquitted for the fourth time in 16 years. - <http://www.pen-international.org/newsitems/turkey-sociologist-pinar-selek-acquitted-for-the-fourth-time-in-16-years/>
32. The Huffington post // Interpol's Red Notices used to punish political dissenters, opponents. - http://www.huffingtonpost.com/the-center-for-public-integrity/international-police-agen_b_901385.html
33. 02.07.2013 r. Czeski minister spraw zagranicznych Karel Schwarzenberg i minister finansów Miroslav Kalousek usiłowali niedopuszczyć do nielegalnej ekstradycji i wydali polecenie pracownikom portu lotniczego, aby przy pomocy cysterny z paliwem zablokowali pas startowy. - <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/czechrepublic/10090013/Fuel-tanker-ordered-to-block-Russian-plane-from-taking-off-at-Czech-airport.html> ; <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/cheshskie-ministry-ne-smogli-vosprepjatstvovat-ekstradicii-predprinimatelja-prosvishhego-ubezhishcha>
34. Open Dialog Foundation // French activist Nikolay Koblyakov is returning home. - <http://en.odfoundation.eu/a/5286,french-activist-nikolay-koblyakov-is-returning-home>
35. Portal informacyjno-analityczny “Respublika” // Jak hiszpańscy sędziowie pracują dla Kazachstanu . - <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/40371/>
36. Politica Elpais // Guevara, el magistrado intocable. - http://politica.elpais.com/politica/2014/04/05/actualidad/1396716473_968897.html
37. The International Consortium of Investigative Journalists // Comment: Interpol Needs a Big Dose of Transparency. - <http://www.icij.org/project/interpol-red-flag/comment-interpol-needs-big-dose-transparency>
38. Fair Trials // Strengthening respect for human rights, strengthening Interpol. - <http://www.fairtrials.org/wp-content/uploads/Strengthening-respect-for-human-rights-strengthening-INTERPOL4.pdf>
39. Euobserver // EU should act on political abuse of Interpol. – <https://euobserver.com/opinion/120228>
40. „Czerwony alert” o wydaniu listu gończego za Viktorem, Leylą i Ilyasem Khrapunov: <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2012-10416> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2014-26980> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2012-334222>
41. Ilyas Khrapunov jest też zięciem opozycjonisty Mukhtara Ablyazova i prowadzi kampanię na rzecz jego poparcia. - <http://rus.azattyq.org/content/viktor-khrapunov-ablyazov-nazarbayev/26561192.html> ; <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/37597/>
42. European Parliament // Question for written answer to the Commission. Baroness Sarah Ludford, Kristiina Ojula. - <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+WQ+E-2013-013039+0+DOC+XML+V0//EN&language=pl>
43. Statewatch // Political abuse of Interpol's System. - <http://www.statewatch.org/news/2013/dec/eu-interpol-letter-meps-red-notices.pdf>
44. OSCE PA // The Istanbul Declaration. - <http://www.oscepa.org/meetings/annual-sessions/2013-istanbul-annual-session>
45. OSCE PA // Baku Declaration. - <http://www.oscepa.org/publications/all-documents/annual-sessions/2014-baku/declaration-2>
46. Open Dialog Foundation // PACE to work on political misuse of Interpol. - <http://en.odfoundation.eu/a/3985,pace-to-work-on-political-misuse-of-interpol>
47. Parliamentary Assembly // Abusive use of the Interpol system: the need for more stringent legal safeguards. - <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=21096&lang=en>
48. Parliamentary Assembly // Accountability of international organisations for human rights violations. - <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=20310&Lang=EN>
49. Parliamentary Assembly // Vote on Resolution: Accountability of international organisations for human rights violations. - <http://assembly.coe.int/nw/xml/Votes/DB-VotesResults-EN.asp?VoteID=34872&DocID=14925&MemberID=6906>
50. UNHCR // Remarks by Vincent Cochetel, Deputy Director of the Division of International Protection Services, United Nations High Commissioner for Refugees. - <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home/opensslPDFViewer.html?docid=478e03702&query=Interpol>
51. Interpol // Interpol's Rules on the Processing of Data. - [http://www.interpol.int/content/download/13042/90082/version/25/file/20%20e%20rpd%20update%20\(14y2089\)%20\(or\).pdf](http://www.interpol.int/content/download/13042/90082/version/25/file/20%20e%20rpd%20update%20(14y2089)%20(or).pdf)
52. CNN // Are some countries abusing Interpol?. - <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/europe/07/18/interpol.red.notices/>
53. Euobserver // Strong safeguards underpin Interpol's mission for a safer world. - <https://euobserver.com/opinion/121262>

Fundacja Otwarty Dialog powstała w Polsce w 2009 roku z inicjatywy Lyudmyły Kozlovskiej, pełniącej obecnie funkcję Prezydenta Fundacji. Do celów statutowych Fundacji należą obrona praw człowieka, demokracji i praworządności na obszarze postsowieckim, ze szczególnym uwzględnieniem największych krajów WNP: Rosji, Kazachstanu i Ukrainy.

Fundacja realizuje swoje cele poprzez organizację misji obserwacyjnych, w tym obserwacji wyborów i monitorowanie stanu przestrzegania praw człowieka w krajach WNP. Na ich podstawie powstają raporty i sprawozdania dystrybuowane następnie wśród instytucji UE, OBWE i innych organizacji międzynarodowych, resortów spraw zagranicznych i parlamentów krajów UE, ośrodków analitycznych i mediów.

Obok działalności obserwacyjnej i analitycznej, Fundacja prowadzi aktywne działania we współpracy z parlamentarzystami zaangażowanymi w sprawy zagraniczne, prawa człowieka i relacje z krajami WNP w celu wsparcia procesów demokratyzacji i liberalizacji polityki wewnętrznej na obszarze postsowieckim. Do istotnych obszarów działalności Fundacji należą także programy wsparcia więźniów i uchodźców politycznych.

00-580 Warsaw

11a Szucha Avenue, office 21

E-mail: odfoundation@odfoundation.eu

www.odfoundation.eu

+48 22 307 11 22

Raport opublikowano: 23.02.2015 r.

Printed by: OPEN DIALOG FOUNDATION

Na okładce znajdują się zdjęcia przedstawiające (od lewej): Ilyę Katsnelsona, Nikolaya Koblyakova, Pinarę Selek, Mukhtara Ablyazova, Petra Silaeva, Andreyę Borodina, Natallię Sudlianową, Muratbeka Ketebayeva, Chandima Withana.

Źródła zdjęć na okładce: Ilya Katsnelson na youtube.com, profil Nikolaya Koblyakova na Facebooku, zagranburo.info, pen-international.org, dat.org.kz, fairtrials.org, ria.ru, parlamentnilisty.cz, socialismkz.info, sunandadeshapriya.wordpress.com.

Źródła zdjęć wykorzystanych w tekście: rt.com, Ilya Katsnelson na youtube.com, ria.ru, interpol.int, theguardian.com, zagranburo.info, forbes.ru, respekt.ihned.cz, gettyimages.com, euroradio.fm, rus.azattyq.org, catoday.org, openbelarus-pl.ucoz.ru, twitter.com, fairtrials.org, ru.delfi.lt, radiohrn.hn, spiegel.de, politzky.ru, onedio.com, unian.ua, pasmi.ru, respublika-kaz.info.

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji prosimy o kontakt:

Igor Savchenko – igor.savchenko@odfoundation.eu

Lyudmyła Kozlovskaja – lyudmylakozlovskaja@odfoundation.eu